

Pròleg a la tercera edició

Benvolgudes i benvolguts lectors, teniu a les mans la tercera edició del MANUAL D'ESTIL, amb les idees polides i rejuvenides, després de dotze anys de la primera edició. Sense el vostre suport no hauria estat pas possible. Moltes gràcies.

En aquesta tercera edició no podíem corregir tan sols els errors que, malgrat els esforços dels quatre autors, es van esmunyir en l'edició anterior (sembla mentida quants!), i que diversos lectors i lectores han tingut l'amabilitat de fer-nos avinents; aquesta vegada calia fer una posada al dia del contingut de l'obra (tancat, *grosso modo*, a la tardor del 2006), perquè en el temps transcorregut des de la primera edició han aparegut, tant en el terreny de les convencions tipogràfiques com en el de les qüestions de llengua que tractem, diverses obres importants que han permès actualitzar o millorar en algun aspecte els nostres punts de vista.

En general, només ha calgut afegir o modificar el contingut dels epígrafs que hem considerat imprescindible d'actualitzar, i completar cada capítol amb la bibliografia que hem fet servir específicament per a aquesta posada al dia.

En aquest grup, hem de destacar el capítol VII («Els signes de puntuació i altres signes ortogràfics»), en què, entre altres modificacions, hem tornat a redactar els epígrafs dedicats a la puntuació en els diàlegs i hem renovat completament el quadre 2 («Casos especials relacionats amb l'apostrofació»). En el capítol VIII («Les majúscules i les minúscules») hem reformulat la distinció entre nom comú i nom propi i hem ampliat bastant la casuística recollida. En el capítol IX («Les abreviacions») donem, lleugerament ampliada, la llista d'abreviacions i la llista d'expressions abreujades més usuals, en comptes d'únicament la segona, com ha aparegut en les edicions anteriors, a més d'una extensa llista de termes científics amb els símbols corresponents, juntament amb la llista de símbols científics i els termes a què corresponen. Pel que fa al capítol XII, n'hem canviat el títol, que ha passat d'«Els numerals» a «Els quantificadors», d'acord amb la classificació de les unitats lèxiques que serveixen per expressar quantitats que presenta la versió provisional de la nova gramàtica normativa de l'Institut d'Estudis Catalans, i n'hem redistribuït la informació d'acord amb aquesta classificació. En el capítol XIII («Les notes, les remissions i les referències bibliogràfiques i d'obres musicals») hem explicitat també les indicacions bàsiques per a la redacció de les referències de recursos electrònics. En el capítol XV («El lèxic») comentem els can-

vis produïts en aquest àmbit arran de l'aparició de diversos diccionaris i llibres d'estil i de la versió provisional de la gramàtica damunt dita. En el capítol XVI hem actualitzat les llistes de comarques i de noms oficials dels municipis dels Països Catalans i la dels símbols postals d'estat. Finalment, en els capítols de sintaxi, aportem noves perspectives sobre fenòmens no descrits adequadament o simplement no descrits abans.

Tanmateix, hi ha capítols que estan especialment travats i que no permeten d'entrar-hi nova informació sense haver-los de refer de cap i de nou; en aquests casos, ens hem conformat, gairebé exclusivament, a completar el capítol mitjançant una addenda i la llista de la bibliografia consultada. Són els casos, per exemple, del capítol II («Aspectes gràfics i tècnics del procés editorial») i del capítol X («El sexisme en el llenguatge»).

El capítol XXIII («Bibliografia de consulta») ha experimentat una renovació substancial: d'una banda, els criteris aplicats per a la redacció de les referències bibliogràfiques han estat refets totalment i ampliat també amb les instruccions per a les referències de recursos electrònics; de l'altra, hem actualitzat la llista d'obres fins al mes de juliol del 2007 i hem retocat la classificació de les obres de la manera que ens ha semblat més útil.

Ja deveu haver comprovat que aquesta edició disposa d'un CD-ROM amb el contingut següent: 1) la portada i la pàgina de crèdits; 2) el pròleg a la tercera edició; 3) la llista de termes físics, químics i matemàtics més usuals simbolitzats; 4) la llista de símbols físics, químics i matemàtics no alfabetitzables; 5) la llista de símbols físics, químics i matemàtics encapçalats per lletres de l'alfabet llatí; 6) la llista de símbols físics, químics i matemàtics encapçalats per lletres gregues; 7) la llista d'expressions abreujades més usuals; 8) la llista d'abreviacions més usuals; 9) la llista de comarques i de capitals de comarca dels Països Catalans; 10) la llista de municipis dels Països Catalans; 11) la llista d'obres de consulta del capítol XXIII; 12) l'índex analític; 13) l'índex general; i 14) el currículum dels autors. Com que el format dels fitxers (PDF) permet de fer cerques automàtiques, hem considerat que aquesta presentació pot ser ben útil per a les consultes que hi vulgueu fer; així mateix, el fet de prescindir de la llista de municipis dels Països Catalans i de la llista d'obres de consulta en l'edició en paper ens ha permès d'aprofitar les pàgines estalviades per ampliar els altres capítols sense haver de menester dos volums per a tota l'obra.

Les persones a les quals hem d'agrair esmenes, observacions i resolució de consultes en aquesta tercera edició són les que figuren a continuació: Victòria Alsina, Montserrat Cañellas, Pere Casanellas, Silvana Casellas, Marta Fabregat, Jesús Jiménez, Eulàlia Lledó, Sílvia López, Miquel Marcé, José Martínez de Sousa, Josep Ruaix, Xavier Rull, Albert Vallalta i Josep Vila Puigvila. En aquest sentit, volem expressar un agraïment molt especial a Eusebi Coromina, Ester Carrión i Victòria López, d'Eumo Editorial, que han fet possible que aquesta nova edició hagi sortit amb la màxima qualitat des del punt de vista editorial.

Per acabar, volem reiterar l'agraïment al nostre presentador, Isidor Marí, que ha volgut sumar-se a aquesta actualització renovant també el text de la presentació.

Tal com us vam proposar en el pròleg de la segona edició, si voleu fer cap esmena o comentari a l'obra, us agraïrem que ens feu arribar les vostres observacions a les adreces electròniques jmestres@iec.cat o joan.costa@upf.edu. Novament, moltíssimes gràcies a la bestreta per la col·laboració i el suport.

ELS AUTORS
Estiu del 2007

Pròleg a la segona edició

El bon acolliment que ha tingut aquest MANUAL D'ESTIL ha fet que els editors consideressin que valia la pena de reeditar-lo amb el contingut actualitzat. És, doncs, un motiu de joia per a nosaltres i per a Eumo Editorial poder-vos oferir aquesta segona edició, esmenada respecte a la primera i posada al dia pel que fa als aspectes normatius i a algunes convencions gràfiques. De tota manera, hem volgut evitar de confondre els lectors que tinguin la primera edició, com hauria pogut passar si haguéssim modificat el contingut sense advertir-ho explícitament.

Així, hem considerat oportú de situar al peu de les pàgines corresponents totes les modificacions de contingut que no són degudes a un error o a una omisió produïts durant la compaginació o la revisió posterior de la primera edició.

Per tant, la primera afirmació que podem fer sobre el text que teniu a les mans és que es tracta, globalment, de la mateixa obra; això sí, amb dues actualitzacions importants: la llista de noms oficials dels municipis dels Països Catalans de l'epígraf 3.7.2 del capítol XVI (deguda, en bona part, a la catalanització dels noms oficials dels municipis del País Valencià, que ha continuat, sortosament, indeturable) i la bibliografia de consulta del capítol XXIII (a causa de l'indubtable augment en la varietat i la quantitat d'obres de consulta que s'ha produït d'ençà de la primera edició del MANUAL D'ESTIL).

En aquest segon aspecte, però, hem de reconèixer encara una mancança que comença a ser important: la llista de les obres consultables mitjançant la xarxa Internet. Així, per exemple, en aquests moments es poden consultar en línia textos tan bàsics com el diccionari normatiu (<http://www.iec.es>)* i la *Gran enciclopèdia catalana* (<http://www.encyclopedia-catalana.es>),** i també s'hi poden trobar, per exemple, eines per a la correcció i la traducció de textos.

Les altres tasques que hem dut a terme per posar al dia l'obra han estat: *a*) esmenar els errors evidents de composició, recuperar les notes i els fragments de nota «perduts»; *b*) suprimir les notes als topònims que no eren estrictament imprescindibles (capítol XVI); *c*) esmenar i completar l'índex alfabètic amb les referències necessàries per poder localitzar les noves informacions; *d*) substituir completament l'epígraf 4.2 del capítol XV pel text íntegre de l'acord de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans sobre l'ús del guionet; *e*) completar i precisar la informació relativa a les referències bibliogràfiques en nota a peu de pàgina de l'epígraf 1.3.3 i de les lletres *b*, *c* i *d* de l'epígraf 1.3.2 del capítol XIII; *f*) substituir els esquemes generals dels quadres 1 al 5 de l'epígraf 2.5 del capítol XIII per esquemes d'informació bibliogràfica mínima; *g*) precisar alguns detalls dels criteris d'ordenació alfabètica d'antropònims dels epígrafs 5.2.1 i 5.2.16 del capítol XIV, i *h*) afegir, en el capítol VII, unes breus indicacions

* Actualment, <http://dlc.iec.cat>.

** Actualment, <http://www.encyclopedia.cat>.

sobre els signes que es fan servir per escriure les adreces electròniques (concretament, es tracta dels epígrafs 4.3.b, 5.2.c, 16.3.m, 16.4.b i 16.16).

Un detall que no vam fer avinent als lectors de la primera edició és que les abreviacions emprades en el MANUAL D'ESTIL que són d'ús general en la composició de textos figuren recollides en la llista que donem a l'epígraf 6 del capítol IX; és per aquest motiu que no n'hi ha al començament de l'obra. Aquesta llista ha estat també revisada i actualitzada.

En l'apartat dels agraïments, hem de destacar l'ajut inestimable d'una de les indexadores del MANUAL D'ESTIL, Elisabet Gibert, que ens ha fet arribar un bon nombre d'esmenes per millorar l'índex analític, i la col·laboració de les excel·lents correctores Sílvia López i Elisabet Curt, que han fet molt menys feixuga la feina de revisió i posada al dia que hem comentat més amunt. Volem recordar també els col·legues que ens han lliurat observacions i esmenes al text de la primera edició, especialment Jordi Alberich, Pere Casanellas, Mercè Espuny, Rut Graupera, Remei Margalef, Pere Montalat, Rosanna Pascual, Josep Ruaix, Carolina Santamaria, Anna Simó, Roser Vernet i el Gabinet Municipal de Normalització Lingüística de l'Ajuntament d'Alcoi, i sobretot la comprensió i les facilitats que ens ha brindat Carlota Torrents, responsable de l'edició, per fer realitat aquesta nova edició millorada.

Per acabar, us agrairíem que ens enviéssiu totes les observacions que ens vulgueu fer sobre aquest MANUAL D'ESTIL a les adreces electròniques *jmestres@iec.es* o *joan.costa@trad.upf.es*. Gràcies per endavant per la vostra col·laboració.

ELS AUTORS
Setembre del 1999

Introducció

El llibre que teniu a les mans és el primer manual d'estil general per a textos escrits que s'edita en llengua catalana: *general*, perquè no està lligat als usos de cap empresa ni de cap institució, fet que ens ha permès de poder tenir una visió més àmplia i menys condicionada dels temes de què hem tractat.

Per bé que s'adreça a tot el domini lingüístic i que hi ha hagut sempre la voluntat de no negligir cap varietat geogràfica, cal tenir en compte que els quatre autors pertanyem a la varietat central del català i que, per tant, les solucions que adoptem són les més esteses en aquesta varietat, la qual cosa no obsta, evidentment, perquè sigui coincident en molts casos amb les de la resta del domini.

El MANUAL consta de cinc parts: «L'obra», que exposa els passos que segueix un original fins que esdevé un text definitiu, a l'abast del públic; «Aspectes convencionals», que pretén explicar la disposició gràfica més adequada per a cada tipus de text; «Qüestions gramaticals», que repassa alguns temes lingüístics controvertits o poc definits per la normativa actual; la «Bibliografia», que aplega les eines de consulta que poden ser més útils per a la redacció, la traducció, la correcció i l'edició de textos, i l'«Índex analític», que ens permet d'adreçar-nos directament als epígrafs que tracten d'un aspecte o d'un tema concrets.

Arran del propòsit que fa quatre anys ens vam fer d'elaborar un llibre que pogués servir de base per redactar i editar tota mena de textos, independentment del mitjà escrit emprat, ens vam plantejar de fer una obra essencialment *pràctica*, és a dir, que contingüés poca digressió teòrica, però que il·lustrés generosament amb exemples i taules les normes proposades, i que tingués un bon índex analític que facilités la localització dels aspectes concrets. Així mateix, per bé que no volíem oblidar algunes qüestions de la gramàtica normativa que encara són conflictives, vam preferir de ser exhaustius en tots els aspectes de convencions gràfiques que afecten la redacció i l'edició de textos.

Una qüestió essencial per a nosaltres ha estat la decisió de voler fer una obra de referència per a tothom, la qual cosa ha significat una voluntat crítica de ser normatius, d'acord amb les prescripcions dels textos oficials de l'Institut d'Estudis Catalans —la *Gramàtica catalana* (1918 i edicions posteriors), el *Diccionari general de la llengua catalana* (1932 i edicions posteriors) i els acords de la Secció Filològica—, i de recollir les convencions gràfiques més esteses i acceptades, sempre que fossin raonables i coherents. Així mateix, hem tingut especialment en compte les propostes fetes pel TERMCAT (que depèn de la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya i del mateix Institut d'Estudis Catalans) en qüestions terminològiques, i les fetes, entre altres, pels lingüistes Antoni M. Badia, Joan Coromines i Joan Solà en qüestions gramaticals, per bé que hem de lamentar no haver pogut tenir en compte, pel fet de ser tan recent, la magnífica *Gramàtica de la llengua catalana*, d'Antoni M. Badia, presentada el 29 de novembre de 1994.

Cal advertir, però, que la nostra procedència professional diversa ens ha menat a alguns petits carrerons sense sortida pel que fa a determinats criteris avui encara con-

traposats i no prou ben fixats per la normativa; en aquests casos —que són ben pocs, afortunadament—, i a fi que ningú no hagués d'acceptar una opció que estigués clarament en contra dels criteris propis, ens hem decantat, com a solució de compromís, per presentar l'estat de la qüestió i per remetre'ns a la decisió que pugui prendre la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, que és la nostra màxima autoritat lingüística. En altres qüestions, com ara l'ús de les preposicions *per* i *per a*, hem adoptat una sola proposta de comú acord, tot i ser conscients que ens separàvem de la normativa vigent.

I ara potser ja hem avançat, en part, l'objectiu últim d'aquesta obra: ser el fruit del *consens* dels quatre autors, professionals del món de l'edició de textos que treballem en àmbits diferents. No podem oblidar, però, en cap moment que, així com un diari parteix essencialment de l'ús que el parlant fa de la llengua, aquest llibre parteix de la normativa i se situa en un cert nivell de formalitat a l'hora de fer recomanacions.

Així mateix, els criteris adoptats han estat el resultat d'un buidatge sistemàtic de la bibliografia més coneguda i acceptada, del desig d'assolir un sistema *coherent* i *útil*, de la discussió dels aspectes en què la normativa o els usos més generalitzats vacil·len o es contradueixen, i de l'intent de cobrir els buits que encara hi ha en la teoria i en la pràctica del contingut de cada capítol. Igualment hem tingut en compte la intuïció i la sensibilitat lingüístiques pròpies, amb tots els riscos que aquesta decisió hagi pogut comportar.

Finalment, som conscients dels temes que ni tan sols hem encetat o que hem tocat molt parcialment. Així, per exemple, quan vam fer la tria dels temes que havíem d'estudiar, volíem tractar també dels punts següents: la transcripció i la transliteració de mots d'altres llengües al català, l'ús dels temps verbals, la concordança, l'ordre dels mots en el sintagma i l'ordre dels sintagmes en la frase. Aquests capítols, però, per manca d'espai i de temps, han hagut de restar en el calaix de les qüestions pendents.

No volem acabar aquesta introducció sense agrair el suport i la col·laboració de Victòria Alsina, Montse Badia, Josep Brugada, Valerie Collins, Neus Faura, Xavier Fernández, Josefina Guillén, Marta Juncadella, Xavier Lamuela, Eulàlia Lledó, Josep Llobera, Eulàlia Miret, Rosanna Pascual, Mireia Prats, Eva Rodríguez Ollé, Rosa Soler, Ramon Solsona, Roser Vernet i, especialment, la d'Isidor Marí, membre de la Secció Filològica del IEC i subdirector general de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, que ens ha prologat l'obra; la de Teresa Gil, bibliotecària del Parlament de Catalunya, i la d'Elisabet Gibert, bibliotecària de la Universitat Pompeu Fabra, que han elaborat l'índex analític; la de Miquel Tuneu, responsable de l'edició, i la de l'equip de J3, sense els quals, certament, no tindríeu a les mans aquesta obra.

ELS AUTORS
Tardor-hivern del 1994